

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1 - DE-
LAVSKA ZBORNICA - TELEFON
ŠT.: 35—29 - POST. ČEK. RAČUN
ŠT. 17.548 - NAROČNINA: ZA
ČLANE ZZZD 2.— DIN MESEČNO -
(24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE
NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO
(36.— DIN LETNO) - CENE
OGLASOM PO DOGOVORU -
LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO I.

LJUBLJANA, SOBOTA, DNE 23. OKTOBRA 1937.

ŠTEV. 2.

Vedno z narodom

Napram organizaciji ZZZD njeni nasprotniki, zlasti oni iz vrst JSZ nepresano poudarjajo, da so sami nosilci pravega nezavisnega delavskega strokovnega pokreta, ZZZD pa da je le odvisna od trenutnih političnih tokov in strank. Tudi trdijo v svojem nepoznanju stvari in razmer, da je naša organizacija le enodnevni pojav, ki bo zginit, kakor hitro minejo trenutne politične prilike. Tako gledajo na naše gibanje plitvi duhovi vseh nasprotnih taborov.

Mi pa smo v uvodniku prve številke našega glasila izpovedali, da nas od vseh pokretov, proti katerim vstajamo, vodi samolastna miselnost, brez-kompromisna sila idej, ki živijo v zdravem narodu in so samo čakale na svojega klicarja, da jih v viharnih dneh borbe in trenj povede preko strnjanih, narodno-socijalno zavednih katoliških vrst v zmago bodočih desetletij.

Ta desetletja bodo ideološko naša in bodo v svojih obrisih javnega življenja nosila našo miselnost. Mi razumemo tabor okrog Del. Pravice in njen zadnji uvodnik ter napad na naš list, preden je izšel. To je znak strahu pred močjo gdeje, ki po velikem Mahničju preoblikuje vekom lice.

Ideja pa je program, v našem slučaju jasno začrtana misel, kako narodne stanove povesti do lepših časov in družbo do nove ureditve. Ideja zato ni vezana na trenutne zunanje prilike in z njimi ne umre. Samo pametno računa s temi kot z dejstvi in preudari, kako naj se z njimi vzporedno ali proti njim bori za svojo zmago. Misel, ideja ostane ista, samo taktika se spreminja napram prilikam, kakor so te ideji prijazne ali sovražne.

Če tako preidemo načasne politične razmere in stranke v naši domovini, moramo računati tudi s temi kot obstoječimi dejstvi. Po mirnem in zrelu preudarku vseh činjenic nam kot katoliško-socijalno narodnim pokretom za složen nastop vseh delavnih slojev izbira kljub varljivemu nasprotnem videzu la hujskanju resnično ni težka. Če so naše simpatije zato tam, kjer je skoro celoten katoliški narod in kjer so njegovi katoliški voditelji, kdo nam more to zameriti, kdo imenovati to usužnjenje.

Mi kot organizacija delavnih stanov in kot pokret nismo v službi nobene osebe, nobene politike, nobene stranke, smo pa sponosom z narodno miselnostjo v službi katoliškega naroda. Samo njegove koristi so, ki naši vesti ukazujejo naše zadržanje zmeraj zanj, v dneh veselja pa tudi v dneh trpljenja zato, ker kot njegov sestavni del drugače ne moremo.

Drugi so, ki so se tuji miselnosti iz te skupnosti izrgali in jih zato njegova usoda ne boli. Ti lahko gazijo njegove koristi in se z njimi igračkajo za svoje osebne interese. Mi pa poznamo samo eno politiko narodnih koristi, kjer ni prostora za osebna častihlepja in preirvanja na prva mesta.

Narod nam bo prav dal, bodočnost bo pokazala.

Ta trenutek smo v politiki in povsod tam s svojimi simpatijami, kjer so dobri delavci katoliški Slovenci v svoji skupnosti — svobodno in ne usužnjeni — in vsak trenutek bomo tam, tudi v

Usi smo eno! Misli ob pričetku dela na univerzi

Kolikor bolj napreduje človeška družba, kolikor bolj se uveljavlja v družabnem življenju posameznik, se družbeno občestvo vedno bolj pomika v ozadje. Kolikor dalje in globlje posega človekovo umsko in fizično delo, toliko več je ovir in napotij, da bi človek enotno pod enim zorom dojemal vse življenje in bi se čutil od vsakega in od vseh odvisnega, na vsakega in na vse vplivajočega uda družabnega življenja. Tako mnogokrat od samega drevja ne vidi gozda.

Delitev interesov razdvaja.

Napredek človeštva, pa naj pokaže na duhovni ali snovni plati človekovega udejstvovanja, zbuja vedno in znova nove potrebe. Kdo je med širšimi plastmi naroda čutil pred 100 leti toliko potrebo po knjigi kot jo čuti danes. Kdo je čutil pred nekaj desetletji potrebo po radiu itd.? Danes ima že skoraj vsaka malo večja vas svojega kovača in ključavničarja, če ne tudi že mehanika, ko je še pred nedavnim kovač sam lahko zadostil vsem potrebam te vrste v svoji okolici. Vzpo- redno narašča delitev dela in delitev interesov. Interesi pa razdvajajo in delijo. Uničujejo skupno teženje in hotenje. So sovražni občestveni miselnosti in vsem naravnim in verskim naukom, ko občestvenost podpirajo.

Razbili so družbeno skupnost.

Tako smo rasti v dobi liberalizma in kapitalizma. Vsak v svoje delo, ne da bi videli in hoteli videti sočloveka, ki tudi dela, čeprav ne morda to, kar ti ali jaz. Rastli smo vsak v svojo sebičnost, da smo videli in hoteli videti samo še sebe in lastno korist. In le boj z drugimi za lastne interese nas je družil v razredne interesne skupine za dosego kar največjih koristi zase, čeprav morda na škodo drugih. Prvi so se tako organizirali lastniki kapitala, ki so izmalčili gesla svobode in jih izrabili zase, delavcu pa je niso priznali. Razklali smo družbo v razrede, skupine razvezali in razpršili v borečo se število poedincev.

Še danes živimo razbiti.

In še danes je v nas mnogo tega duha. Kmet pozna samo kmeta, zaničuje »škrica«, pa se mu vendar klanja, ko ga sreča, in prezira delavca, ki nima nič razen delovnih rok. Delavec kolne kmeta, ki mu sili v tovarno in mu odjeda kruh in sovraži buržuja, ki nič ali vsaj premalo dela, pa dobro je in pije. Razumnik pa se čuti vzvišenega

časih žrtve in trpljenja brez bojazni in nevarnosti za naš delavski strokovni pokret, za našo katoliško narodno-socijalno ideologijo.

Časi se menjavajo in prilike, politika in politične oportunistične stranke se izživljajo hitro, naš pokret pa in njegova organizacija bosta ostala, dokler ne izpolnita od Previdnosti določene naloge. Vse natolcevanje nasprotnikov, da »služimo v prvi vrsti strankarsko političnim ciljem«, ker ne služimo oseb- nestnim političnim ciljem njihovim »političnim eksekutiv«, ki jih oni imajo, mi pa ne, trdnosti našega stališča z osišča resnice niti za las ne premakne.

nad ta »profanum vulgus« — ubogo gmajno. — Rad se mu izogne, da se ne bi v občevanju z njim omadeževal.

In vendar moramo postati eno.

Kljub vsem naravnim in umetnim razlikam smo in moramo biti kot narod eno, eno v veri, eno v narodni zavesti, eno v delu. Vsi hodimo v cerkev k istemu Bogu, ki je naš Oče. Oče naš molimo vsaki dan, ne pa moj Oče. Naš Oče, naš Odrešenik, naš Posvečevalec! V naši veri nimamo posebnega boga za delavca, kmeta, obrtnika, razumnika.

Vsi smo člani slovenske narodne družine, vse nas je rodila slovenska mati. Za vse ima prostora naša zemlja, delo nas vseh potrebuje naša skupnost. Vsak na svoji gredi delajmo, vsak svoje delo opravljajmo, vsak svoj del slovenske narodne rasti, ki obsega vse naše snovaje na polju snovne in duhovne kulture, gojimo skrbno in vestno, pa s pogledom na narodno skupnost, da bo naš narodni vrt kakor mozaik blestel iz dela slovenskega delavca, kmeta, obrtnika, podjetnika, uradnika, vzgojitelja, politika v harmonično celoto delovnih stanov, kjer vsako opravlja svoje delo skrbno in vestno in hoteno naravnano v iste interese.

Vsi smo in moramo biti eno v delu. Ne gre za to, kakšno delo opravljajš. Ni važno, ali pometajš ceste ali vihtiš kladivo po nakovalu, ali stopajš za plугоm ali vodiš podjetje ali se ukvarjaš z mladino ali delaš v pisarni ali vodiš politiko. Glavno je, da opravljajš družbi koristno delo in pomagaš pridobivati snovnih in duhovnih dobrin, ki jih potrebuje naše občestvo, ki jih potrebujeva tudi ti in jaz. Ne zaverovanost vase in v svoje delo, ampak v samozavest, da je tvoje in moje delo družbi koristno ter v medsebojnem spoštovanju dela nas vseh rastemo v delovno katoliško slovensko skupnost.

Inteligenca se je skupnosti izneverila.

Te misli nam prihajajo na misel ob pričetku novega življenja na naši univerzi. Te dni namreč pričena naša akademska mladina zopet z rednim delom po predavalnicah in seminarjih. Na žalost moramo ugotoviti, da se naše razumnštvo, če izvzamemo našo duhovščino in posameznike iz drugih inteligenčnih poklicev, na splošno ni zavedalo svoje organične povezanosti s svojim narodom in v njegovem življenju življenju ni izpolnilo svojih dolžnosti do njega, da bi mu bila v oporo in pomoč pri kulturnem oblikovanju in rasti najširših narodnih plasti. Ni se v polni meri zavedalo, da je narodna kultura res narodna šele tedaj, ko je zajela in prežela ves narod. In še danes mnogokje samevajo naši domovi in predavalnice in čakajo delavcev, ker ti, ki so po dolžnosti poklicani delati, nočejo delati za skupnost.

Veselo v lepše dneve.

Hvala Bogu, zmaguje tudi že med slovensko katoliško akademsko mladino vedno bolj in bolj zavest njene odgovornosti. Z veseljem moramo ugotoviti, da se nam ta mladina, ki jo je narod iz sebe rodil, ni odtujila, ampak, da se vrača znova in znova z deli k

njemu, da nam daje od svojega duhovnega bogastva, ki ga ji je prav ta naša narodna skupnost omogočila.

To mladino ob začetku njenega letošnjega dela pozdravljamo in ji kličemo: Izpolnjuj svojo nalogo in rasti z nami v delovno katoliško življenjsko skupnost, da bomo v delu, mišljenju in žrtvah za novo rast življenja vsi eno!

Komunist o komunistih

Francoski pisatelj André Gide, in to izrazit marksist, ki je spisal knjigo »Povrtek iz Rusije«, v kateri kritizira razmere v Rusiji porazno za boljše vike, je izdal novo knjigo kot sijajno brco rdečim kritikom: »Reouches a mon Retour de l'URSS«, v kateri pravi:

»Rusija se spreminja iz meseca v mesec... Prav to me straši. Vedno bolj se oddaljujejo od položaja, v katerem smo upali, da je ali da bo.

Začenjate se vznemirjati, tovariši, kar priznajte. In vprašujete se, videč krvave moskovske procese, z vedno večjim strahom: Doklej bomo morali vse to odobravati?

Prej ali slej se vam bodo odprle oči. Morale bodo spregledati. Potem pa se boste vprašali, poštenjaki: Kako smo mogli biti toliko časa slepi.

Po porazni sodbi o šolskih in prosvetnih razmerah sploh pa nadaljuje:

»Zelo se bojim, da se bo položaj glede delavskih stanovanj še poslabšal. Novi gradbeni načrti daleč zaostajajo za potrebami. Kjer danes stanujejo po trije v eni sobi, jih bo kmalu moralo stanovati pet ali šest. Razen tega pa gradijo nove stavbe za delavska stanovanja tako hitro, tako površno in iz tako slabega materiala, da kmalu ne bodo več uporabna. Rusiji še posebno očitam, da smo nalagani, ko so nam pravili, kako zavidanja vreden je položaj delavstva. In tudi našim komunistom očitam, da se delavcem zavestno ali nezavestno lažejo, v tem primeru v dosegu svojih političnih namenov.

Ruski delavec je vezan na svoje podjetje tako, kakor kmetje na kolhoze in sovhoze kakor Iksion na svoje kolo. Delavec odkazanega mesta ne more zapustiti. Ni svoboden, da bi šel in ostal, kjer hoče in kamor ga morda vlečeta ljubezen in prijateljstvo. Ne sme biti samostojen, ker mora biti zmerom na uslugo nadrejenim.

Pri tem pa je v položaju paradoksnost tole: Delavci, katerih dnina znaša pet rubljev in še manj, so obsojeni v skrajno bedo. To pa zato, da morejo nekateri protežiranci dobivati ogromne plače in zato, da se dobijo sredstva za intenzivno propagando, ki naj našim delavcem dopoveduje, kako srečni so ruski.

Želel bi, da bi se manj govorilo o dobrem položaju ruskih delavcev, kajti to bi jim dovoljevalo nekoliko boljše življenje. Zadnji čas je, da se neha varati.

Če stranka ne spozna, naj spoznajo vsaj delavci, da jih komunisti sleparijo prav tako, kakor Moskva slepari komuniste same.

Misijonsko nedeljo praznujemo jutri. Za katoličana je to praznik neizčrpnega idealizma, ki so ga verniki obeh spolov od Kristusa dalje v junaških žrtvah samoodpovedi izpričali v dobrobit in srečo človeške družbe. Mi pred misijonarji kot heroji krščanske ljubezni stojimo z občudovanjem in prosimo Boga, da bi tudi v naših sreih gorel ogenj Kristove ljubezni, ki bi nas z notranjo življenjsko silo nujal k praktičnemu udejstvovanju za razširjanje in poglobitev kraljestva Njegove pravice med nami.

Dr. Alojzij Odar:

Pomen okrožnice Leona XIII. „Rerum novarum“

I.

Kdor hoče s krščanskega stališča razpravljati o socialnem vprašanju, nikakor ne more iti mimo okrožnice »Rerum novarum«. Izdal je to okrožnico papež Leon XIII. dne 15. maja 1. 1891. Ob njeni štiridesetletnici je izdal Leonov tretji naslednik, papež Pij XI. novo okrožnico o delavskem in socialnem vprašanju, ki se začneja z besedama »Quadragesimo anno« (z dne 15. maja 1931). V tej okrožnici popisuje papež Pij XI. v uvodu povod okrožnice »Rerum novarum«, njene osnovne točke in dobre, ki jih je prinesla svetu.

V drugi polovici 19. stoletja, preden je izšla omenjena Leonova okrožnica, je vladala tudi v katoliškem taboru glede delavskega in socialnega vprašanja velika zmeda in razdvojenost. Človeška družba se je radi novih načinov v industriji in gospodarstvu že od 18. stoletja dalje vedno bolj razhajala v dva tabora. V enem taboru se je zbiral kapital, v drugem pa trpeče proletarske mase. Razmerje med obema taborama je postajalo z dneva v dan bolj napeto. Razmere, v katerih so morali tedaj živeti delavci, so bile naravnost nezdružne. Zakonodavci krivic, ki so se delavstvu godile, niso le trpeli, temveč jih včasih celo odobraval.

Marksizem je hujskal delavske mase k sovražstvu. Katoličani, zlasti delavci in njih voditelji niso vedeli, kaj naj bi storili. Nekateri so se hoteli dvigniti proti krvavemu nasilju s silo, drugi pa so to odsvetovali. Nastali so med katoličani tabori, ki so se med seboj prepirali. Skupni sovražnik pa se je veselil in žel.

Imeli pa so tedanji katoličani neko dobro stran, ki jih je na koncu tudi rešila, to namreč, da so se vsi obračali k stolici sv. Petra po rešitev iz zagate. V nenavadnem številu so se zatekali k nogam Kristusovega namestnika na zemlji kakor veščaki v socialnih rečeh tako tudi delodajalci in delavci sami in ga soglasno prosili, da bi jim pokazal

varno pot«, pravi papež Pij XI. v okrožnici Quadragesimo anno.

Kaj bo storil papež? Ali sme molčati, ko pa je razdora med katoličani toliko? Ali sme govoriti, ko je njegova beseda odločilna le v verskih in nravnih zadevah? Ali je socialno vprašanje tudi nraavno vprašanje? Te dvome je bilo treba takrat rešiti.

Papež Leon XIII. je stvar rešil po besedah Pija XI. takole: »Modri papež je o tem dolgo sam v sebi in pred Bogom razmišljal, se posvetoval z najbolj izvedenimi možmi, tehtal pozorno razloge s te in one strani in nazadnje sklenil, v zavesti svojega apostolskega zvanja, da se ne bi zdelo, kakor da z molkom zanemarja svojo dolžnost, izpregovoriti v moči božjega, izročenelega mu učiteljstva, vsej krščanski Cerkvi in vsemu človeštvu«.

Na kaj je opiral papež Leon XIII. to svojo odločno odločitev? Sam odgovarja takole: »Cerkev zajema iz evangelija nauke, ki morejo socialni spor ali popolnoma poravnati ali mu vsaj vzeti ostrino in ga ublažiti; Cerkev ne uči samo, temveč se tudi prizadeva, z zapovedmi voditi življenje in nraavi posameznikov; Cerkev tudi z raznimi prekornimi ustanovami izboljšuje položaj proletarcev: Zato ima Cerkev, ima papež tudi pravico in dolžnost govoriti o socialnem vprašanju.

Tako je prišlo do okrožnice Rerum novarum. V svoji štiridesetletni zgodovini se je okrožnica izkazala kot veliki delavski tekst, kot prava Magna charta, na katero se mora kot na temelj opirati vsa krščanska socialna dejavnost. V celoti seveda okrožnica ni uspela, kot vsi še danes čutimo, ker pač nekatoličani in tudi premnogi katoličani niso hoteli papeža poslušati; toda kljub temu izpričujejo, kakor pravi papež Pij XI. lepi in zveličalni sadovi, ki sta jih Kristusova cerkev in vse človeštvo po božji milosti nabrala, da je padel del njenega semena v dobro zemljo.

Pokojninski sklad KID

Zadnjič smo na tem mestu sporočili, da bo brzkone v torek 12. t. m. podpisana pogodba o ustanovitvi lokalnega pokojninskega zavarovanja delavstva pri K. I. D. To se je zgodilo. Ta pogodba pomeni velik korak naprej v delu izboljšanja gnotnega položaja bodočih upokojujencev pri K. I. D. Priobčujemo v izveščku bistvene točke pravilnika o tem skladu: Pravilnik sam pa bo itak prejel sleherni delavec in se bo takrat seznanil z njim v vsem, kar pravilnik in pogodba o tem skladu vsebujeta.

Obveznosti do prispevanja imajo vsi delavci K. I. D. Uvrščeni so v iste zavarovalne kategorije, kakor pri obveznem pokojninskem zavarovanju Bratovske skladnice. Izvzeti so iz tega lokalnega sklada samo uslužbenci, ki so zavezani po zakonu biti zavarovani v pokojninskem zavarovanju nameščencev. V sklad se iztekajo tale sredstva: mesečno redni obvezni prispevki podjetja in zavarovanih članov, v skupni višini 3¼% zavarovanega kategorijskega zasluzka. Za dobo prvih petih let redne obvezne dotacije podjetja po 100.000 din na leto; od časa do časa tudi po potrebi posebne dotacije podjetja v okviru vsakokratnega sporazuma z delavskimi strokovnimi organizacijami. Od skupnega rednega prispevka plačuje podjetje 2¼%. Delavci pa samo 1% zavarovanega kategorijskega zasluzka, ki znaša po kategorijah:

Na prispevkih plača delavec izven kategorije	din	250 mesečno
I. kat.	»	10.— »
II. »	»	8.50 »
III. »	»	6.75 »
IV. »	»	5.50 »
V. »	»	4.25 »
VI. »	»	3.50 »

da prejema v bodoče pokojnine: izven kategorije	din	253.13 mesečno
I. kat.	»	202.50 »
II. »	»	172.13 »
III. »	»	136.69 »
IV. »	»	111.37 »
V. »	»	86.06 »
VI. »	»	70.87 »

Dajatve dodatnega zavarovanja so: pokojnina ali odpravnina zavarovanemu članu samemu, kadar onemore. Če zavarovani član umre, vdovi in otrokom. Odprav-

nina zavarovanemu članu, ki izgubi svoje članstvo pri bratovski skladnici predno trajno onemore. Kot dokazi onemoglosti kakor ostalih pogojev, ki morajo biti izpolnjeni za priznanje dajatve iz dodatnega zavarovanja, veljajo določbe pravil bratovske skladnice. Določena je 10 letna karentna doba. Iz te 10 letne karentne dobe pa so izvzeti: če je zavarovani član obnemogel ali umrl vsled obratne nezgode; če je zavarovani član štirideset let zaposlen pri podjetju; če je zavarovani član trideset let uslužben pri podjetju in je dopolnil petinšestdeset let starosti.

Vdovi, ki se znova poroči, pripade po tem pravilniku 27% od pokojnine, ki jo prejme iz pokojninske blagajne bratovske skladnice. Odpravnina zavarovanemu članu, ki trajno onemore, preden je dopolnil 10 letno karentno dobo v smislu prednjih navedb, znaša 70% skupnega rednega prispevka plačanega zanj v ta sklad brez obresti. Odpravnine, ki gredo vdovi ali otrokom, če umre zavarovani član, preden je dopolnil 10 letno karentno dobo, znaša za vdovo polovico, za vsakega otroka pa do dovršenega 16. leta starosti po eno četrtino. Za otroke brez staršev pa po eno tretjino odpravnine, pripadajoče zavarovanemu članu (70%). Zavarovani član, ki izgubi članstvo pri bratovski skladnici, preden trajno onemore in ki vsled tega ni več deležen lokalnega dodatnega zavarovanja, dobi iz sklada, če v roku enega leta ne obnovi svojega članstva vse redne prispevke, katere je sam plačal v ta sklad brez obresti. Če je pa bivši član prispeval v ta sklad že dvajset let, prejme tudi polovico onih rednih prispevkov, ki jih je zanj plačalo podjetje brez obresti.

Glede nalaganja imovine predvidevajo pravila, da mora biti varno naloženo, in bo dajalo 6% obresti. Pred vsem naj bo premoženje sklada naloženo v nepremičninah ali v državnih vrednostnih papirjih, kakor tudi v drugačnih naložbah, ki imajo po zakonu priznano pupilarno varnost in v tekočem računu pri K. I. D. Eno četrtino premoženja pa se sme naložiti v stavbna posojila zavarovanim članom, ki so izpolnili pogoje varnosti, ki jih predvideva pravilnik. Opravljanje tega sklada je poverjeno oseboj krajne bratovske skladnice. Vsakihi pet let mora krajevni odbor bratovske skladnice poskrbeti, da stro-

kovnjak zavarovalni tehnik oceni obveznosti sklada in v vseh primerih mora potem obvestiti podpisnike te pogodbe. O poslovanju sklada kakor tudi v računskem zaključku za vsako leto mora upravni odbor krajevne bratovske skladnice poročati na krajevni skupščini. Prepis tega poročila mora pošiljati tudi vsem podpisnicam.

Smersu Rudolf:

Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt

Pomen tega zavarovanja.

Skoro bi bilo odveč, govoriti o velikem pomenu zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, ki se je v naši državi pričelo izvajati dne 1. septembra t. l. Saj je vsakomur jasno, da spada onemoglostna in starostna oskrba med najnujnejše potrebe našega delavstva. To, kar smo doslej opazovali po naših krajih, kako so si invalidi in starčki z beračenjem izprosili svoj vsakdanji kruh, to je bilo človeka nevredno, to so bili pojavi, ki ne spadajo v 20. stoletje. Družba je dolžna pomagati vsem tistim, ki ne morejo več delati in sicer z redno podporo, do katere ima onemogli in stari delavec pravico.

Petnajst let smo čakali.

Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt se je pričelo izvajati dne 1. septembra t. l. Dolgih 15 let je to zavarovanje počivalo. Določila o tem zavarovanju niso namreč nova, ampak so stara že 15 let in jih je že vseboval zakon o zavarovanju delavcev iz 1. 1922. Toda 15 let so bila ta določila samo na papirju in ena vlada za drugo je izvedbo tega zavarovanja odlagala. Sele sedanja vlada je imela toliko socialnega čuta in razumevanja za delavstvo, da je spravila v življenje določila o zavarovanju za onemoglost, starost in smrt. Delavci, pa naj smo kateregakoli svetovnega nazora in političnega prepričanja, moramo zato biti vladi za to delo hvaležni in biti moramo tudi pravični. Če novo zavarovanje še ni popolnoma tako, kakršno bi moralo biti, potem ni tega kriva sedanja vlada, ki je spravila v življenje že obstoječa zakonita določila, za kar je imela v finančnem zakonu potrebno pooblastilo. Za vsako spremembo teh določil pa bi bila potrebna zopet dolga pot po parlamentarnih odsekih, nato razprave v parlamentu in senatu, kar pa vse zelo dolgo traja.

Zaenkrat imamo torej to zavarovanje, kakršno je. Glejmo na to, da omogočimo s svojim delovanjem brezhiben začetek tega zavarovanja. Obenem pa skrbno zbirajmo gradivo za izpopolnitev in morebitno spremembo tistih določil, ki so tega potrebni.

Kdo je zavarovan za onemoglost, starost in smrt?

Na to vprašanje odgovorimo najkrajše tako, da rečemo: Za onemoglost, starost in smrt so zavarovani od 1. septembra t. l. dalje vsi oni, ki so zavarovani pri Okrožnem uradu za bolezen in nezgode. V načelu so torej vsi sedanji člani Okrožnega urada, zavarovani brez vsake nove prijave tudi za onemoglost, starost in smrt. Pravimo v načelu, to pa zato, ker pozna zakon tudi izjeme. Nekateri delavci, ki so sicer zavarovani za bolezen in nezgode, so izvzeti iz zavarovanja za onemoglost, starost in smrt.

Nastane torej važno vprašanje, kdo pa je izvzet iz zavarovanja za onemoglost, starost in smrt.

Izvzete so od starostnega zavarovanja osebe:

1. ki so že onemogle, to se pravi, ki si ne morejo zbog bolezni, starosti ali drugih hib, služiti z delom po svojih močeh in sposobnostih in z ozirom na svojo izobrazbo in svoj dosedanji poklic niti tretjino onega, ki si služijo z najetim delom, telesno in duševno zdrave osebe iste vrste in podobne izobrazbe na istem kraju ali osebe, ki so že izpolnile 70 let starosti.

2. ki tedaj, ko bo stopilo to zavarovanje v veljavo, že prejemajo od države, samoupravnih teles, iz fondov ali naprav javnopravnega značaja ali od pokojninskih zavodov rento vsaj v znesku din 1.500.— na leto.

3. ki so zavarovane po zakonu o pokojninskem zavarovanju nameščencev

Nadalje govori pravilnik tudi o odpuščenju ali likvidaciji. Do podrobnosti se bo pravilnik objasnjal in tolmačil na sestanku, ki se vrši v nedeljo dopoldne. Že samo ta točka sestanka je tako zelo aktualna, da od sestanka ne sme nikdo izostati. S seboj lahko vsak pripelje tovariše, stare delavce, ki bodo morda v bližnji bodočnosti uspeh te pogodbe uživali.

pri Pokojninskem zavodu za nameščence v Ljubljani.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev oziroma njegovi okrožni uradi za te osebe ne bodo predpisovali prispevkov za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt.

Okrožni urad mora izvzeti upoštevati, če bo delodajalec to zahteval in Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev dokazal, da je oseba, ki je sicer prijavljena v bolniško zavarovanje, ni zavezana zavarovanju za onemoglost, starost in smrt, bodisi ker je že stara nad 70 let ali ker je zavarovana pri Pokojninskem zavodu, ali pa, ker že prejema starostno oziroma onemoglostno rento.

Glede takih oseb, izvzetih od dolžnosti zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, MORA DELODAJALEC NAVESTI v prijavnici vzrok, zakaj je dotična oseba izvzeta in mora v prijavnici navesti vzrok izvzetja. Če nastopi ta vzrok med delovnim razmerjem, mora prijaviti delodajalec to izvzetje s prijavnico za izpremembe v delovnem razmerju.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev ne bo vrnil delodajalcu prispevkov, ki se bodo predpisali, ker ni bil pravočasno podan dokaz o tem, da prijavljena oseba ni zavezana zavarovanju za onemoglost, starost in smrt. Pač pa bo osrednji urad obračunal neposredno s pokojninskim zavodom prispevke za osebe, ki ne bodo zavarovane pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev zato, ker bodo prijavljene pri Pokojninskem zavodu za nameščence v Ljubljani. Pokojninski zvod za nameščence je v teh primerih dolžan, da nudi Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev oziroma njegovim krajevnim organom dokaz o tem, da je oseba pri njem prijavljena in zavarovana. Če torej delodajalec ni prijavil pravočasno vzroka, po katerem je kdo izvzet iz dolžnosti zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, sme zahtevati povračilo predpisanega prispevka za čas od tistega meseca dalje, v katerem je bila prijava podana.

Prijava o vzroku izvzetja od dolžnosti zavarovanja za onemoglost, starost in smrt velja samo, če je podan uradu istočasno ali pozneje tudi dokaz za to, da tak vzrok resnično obstoja. Dokler ta dokaz ni podan, se smatra, da izvzetje sploh ni prijavljeno.

Izvzetje se mora dokazati na sledeči način: Izvzetje zaradi onemoglosti z odlokom o renti za onemoglost, starost in smrt, izvzetje radi izpolnjenih 70 let starosti z izpisom iz rojstne matice ali z drugim potrdilom javnih oblasti (domovnic, delavsko knjižico itd.). Če se mesec rojstva ne da dokazati, se vzame kot mesec rojstva poslednji mesec rojstnega leta. Če izpolni oseba 70 let med mesecem ali med izplačilno dobo, velja izvzetje šele od naslednjega meseca, ali naslednje izplačevalne dobe dalje. Izvzetje radi prejemanja rente od države, samoupravnih teles, iz fondov in naprav javnopravnega značaja ali pokojninskih zavodov pa se dokaže z rešitvijo (odlokom) s katero je bila odmerjena pokojnina ali renta in s potrdilom pristojnega oblasti ali zavoda, da oseba to pokojnino še uživa. To potrdilo ne sme biti starejše od leta dni. Izvzetje radi zavarovanja pri Pokojninskem zavodu se dokazuje s predpisom odloka Pokojninskega zavoda za nameščence o pokojninskem zavarovanju nameščencev, ki ga pošlje Pokojninski zavod onemu Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev, pri katerem je zavarovana oseba za bolezen.

Toliko za danes. O tem zavarovanju pa bomo še pisali tako, da bo naše delavstvo dobilo popolno sliko o tej važi stvari.

Z delavskih bojišč

Iz centrale

Vsem članom! Imamo svoj list. Zavedajmo se važnosti tega. Za svoj časopis moramo storiti vse, kot moramo storiti vse za svojo organizacijo. List in organizacija se med seboj dopolnjujeta in če delamo za list, delamo za organizacijo; in če delamo za organizacijo, delamo s tem tudi za list.

PRIDOBIVAJTE NOVIH NAROČNIKOV za »Slovenskega delavca« izven organizacije. List mora prodreti med vse slovensko delavstvo, zajeti mora vse naše delovno ljudstvo in ga pripeljati v organizacijo. Člane krajevnih organizacij in naročnike prosimo, da nam sporoče, kako so z listom zadovoljni. Pišite nam tudi, o čem bi se želeli, da pišemo. Opozorjamo naše člane in skupine še posebej na zaglavje: »Zapisana pravica«. V vseh pravnih in sličnih dvomih, ki bi spadali pod to zaglavje, pišite na naše uredništvo. Imamo tudi svoj telefon št. 35.29.

S PLENARNE SEJE
DNE 3. OKTOBRA 1937

Naša na davnih osnovah zgrajena delavska organizacija ne bi vršila svoje temeljne naloge, če ne bi za koristi svojega članstva zastavila vseh svojih moči in se zlasti ne bi borila za izboljšanje socialne zakonodaje in dejansko izvajanje te v praksi. Zadnja plenarna seja je v tem smislu obravnavala, soglasno sprejela in poslala na merodajne naslove sledeče resolucije:

1. Plenarna seja ZZZD pozdravlja uredbo o najnižjih plačah, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu,

vendar želi, da se z vsemi sredstvi onemogoči izrabljanje ugodnih zakonitih določil uredbe s strani delodajalcev, posebno, da se energično kaznujejo v smislu uredbe vsi delodajalci, ki kršijo osnovne pravice delavstva, ki mu jih daje preje navedena uredba. Ban. odredbo za dravsko banovino je treba izboljšati, predvsem pa določiti najnižje meze tudi za kvalificirane delavce, da se preprečijo zlorabe.

2. Brezposelno zavarovanje naj se izboljša in prilagodi našim razmeram. Treba je brezposelno zavarovanje izpeljati v celoti in podpirati najpotrebnejše med potrebnimi tako, da bo zavarovanje doseglo svoj namen in smisel. Odpravi naj se centralizem in zbiranje fondov.

3. Plenarna seja ZZZD ugotavlja, da ZZZD ni zastopana v Delavski zbornici kljub temu, da ima naša organizacija organiziranih že preko 3.000 delavcev. Zahtevamo zato, da se vprašanje Delavskih zbornic čimprej uredi.

4. Z veseljem pozdravljamo uvedbo zavarovanja za starost, onemoglost in smrt. Zavarovanje bo tisočm pomagal v onemoglosti in starosti ter delno preskrbo družini ob smrti delavca — družinskega poglavarja. Zahtevamo pa, da se zavarovanje spopolni v sledečih smereh: Znižaj naj se starostna doba, vdovam naj se prizna trajna renta in ne samo triletna. Čimprej naj se pristopi k spremembi lestvice prispevkov, da se s tem omogoči zvišanje rent in podpor, ki so sedaj absolutno premajhne.

5. Čimprej naj se izda uredba k § 267. Obrtnega zakona, ki naj dovoljno uredi vprašanje vajeniških odškodnin za njihovo delovno storitev.

na Polzeli, ki se zavedajo, kaj so in ki so nositelji katoliške ideje slovenskega delavca. Vsi naj bi ob svojem težkem delu mirno uživali svoj borni kruh, ki si ga moramo s trudom prislužiti.

Malo, malo pa je ljudi, ki bi hoteli delati in se žrtvovati za druge. Mnogo pa je takih, ki sejejo razdor med nas in ki naše čvrste zdrave ljudi, navdušene za našo koristno organizacijo, odvrtačo od njihovega cilja. Če so ti ljudje morda proti našemu mišljenju, proti našemu pojmovanju življenja in svetovnemu nazoru, naj bodo obzirni do nas vsaj kot do delavcev, ki morajo prav tako v potu svojega obraza služiti svoj kruh kakor oni. Če jih pustimo mi v miru, upravičeno pričakujemo, da bodo isto storili proti nam tudi oni. Miroljubni smo, ne zagrizenci, toda če se ne bodo nehali razni napadi in obrekovanja ljudi, ki so nam naklonjeni, ter s strahanjem naših tovarišev z odpusti itd., bomo pač morali tudi mi poseči po hujskih sredstvih. Žalostno je to, da nas napadajo in nam hočejo škodovati delavci, dasi smo delavci tudi mi.

Mi imamo g. poslovodjo in on vodi tovarno z delavci vred, zato se tovariši ne bojte, če vas bo kak sodelavec plašil z odpuštom, vas kot posameznike ali pa kar celo organizacijo. Zato pa, tovariši, pogum!

Sv. Lovrenc na Pohorju

Kljub protežiranim rdečim smo uspeli. V soboto, dne 16. t. m. se je ob 10. uri dopoldne na okrajnem načelstvu, Maribor, desni breg, vršila poravnalna razprava radi neopravičenih odpuštov delavcev pri podjetju H. Kieffer, tovarna kos in srpov pri Sv. Lovrencu na Pohorju, in kjer podjetje zavlačuje sklenitev kolektivne pogodbe.

Podjetje zelo protežira naše rdečkarje (SMRJ) in imajo člani rdečih v vseh ozirih večje ugodnosti, kakor pa delavci, ki so organizirani pri ZZZD. Neka antipatija s strani podjetja do ZZZD se je pokazala, ko je ZZZD delala na to, da se prično pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe. Že davno je ZZZD vložila svoj osnutek, pa se je podjetje stalno izgovarjalo enkrat s tem enkrat z onim vzrokom. Enkrat nam je pisalo, da naj stopimo v stik v svrhu sestave skupnih predlogov; drugič zopet, da se pogaja s SMRJ za določitev dneva pogajanj. Na tak način seveda nismo mogli priti nikamor naprej. Tudi za odpuščene delavce smo intervenirali, pa brez uspeha, radi česar je bila ZZZD prisiljena uvesti poravnalno postopanje. Pri poravnalni razpravi, ki jo je vodil okrajni načelnik g. dr. Šiška, je prišlo do sporazuma. Delavci, ki po dvomesečnem poletnem praznovanju niso prišli 1. septembra, ko je začelo podjetje zopet obratovati, na delo, bodo prišli nazaj v delo začetkom novembra, čim bo začelo podjetje v polnem obsegu zopet obratovati. Prišli smo na jasno tudi radi pogajanj za novo kolektivno pogodbo in se bodo pogajanja vršila v začetku novembra ter bo sodelovala tudi ZZZD. S tem je bila prepričana nakana rdečkarjev, ki so hoteli vso stvar izvršiti brez nas in mislimo, da ne ravno v veliko korist delavstva, sicer se ne bi branili nas.

Konjice

Mesečni sestanki. Dne 10. oktobra je imelo tukajšnje delavstvo svoj redni mesečni sestanek, ki se ga je udeležilo veliko število delavstva. Sestanek je otvoril tov. Tomše, ki je navzoče pozdravil, nato pa je dal besedo tov. Luzarju iz Celja, ki je navzočim v daljšem govoru polagal na srce delavsko zavednost in skupnost. Dokler bo delavstvo nezavedno in boječe pred kapitalom, mu bo le-ta pač navijal uro, kakor bo hotel.

Tovariši! Strnite se v vrste, da bomo vsi kot eden in eden kot vsi, ker le tako bomo lahko dosegli svoje pravice. Vsi od prvega do zadnjega pristopite v našo strokovno organizacijo, ker le ona vam bo v vseh vaših potrebah stala ob strani in vam pomagala v vaši borbi.

Vabimo vas vse, ki imate količjak smisla za skupnost, da se udeležite naslednjega mesečnega sestanka.

Umrli je naš tovariš Ivan Kangler iz Vešenika, ki smo ga spremljali k večnemu počitku dne 8. t. m. Bil je zaveden član ZZZD. Naj mu bo zemlja lahka!

Mislinje

Za ureditev kolektivne pogodbe. Dne 18. t. m. se je vršila v prostorih centrale ZZZD razprava za sklenitev kolektivne pogodbe pri podjetju dr. Artur Perger, gozdarska industrija »Mislinja«. Navzoč je bil poleg zastopnikov delavstva tudi podjetnik dr. Artur Perger sam, z ljubljanskim stavbenikom g. Polcem Karlom, njegovim sinom g. ing. Polcem. Delavski zastopniki so poudarjali, da hočejo v dobrih odnosih z g. podjetnikom urediti mezno razmerje. Podjetje je dalo 10% zvišanje plač poleg drugih ugodnosti (deputatov). Na razpravi se je med drugim sklenilo, da se bo na kraju samem v Mislinjah v ne-

deljo popoldne, dne 24. t. m. to 10%-no povišanje med delavstvom razdelilo, tako, da bodo slabše plačani delavci dobili nekaj več kot pa boljše plačani delavci. Zvišale se bodo v prvi vrsti temeljne meze. Isti dan dopoldne se bo vršil ob 10. uri v gostilni Iršič sestanek delavstva, ki se ga bo od centrale ZZZD udeležil tov. podpredsednik Pirih Milko. Podjetje je pokazalo mnogo dobre volje, da se uredijo razmere med delavstvom in podjetjem, zato upamo, da ne bo vztrajalo pri svojih 10%, ampak bo dalo kaj več.

Remšnik

Rešitev iz stiske je ZZZD. Živimo visoko v hribih, daleč od sveta, kjer se nihče ne briga za nas in za naše razmere. Smo večinoma godni delavci, ki nikjer ne najdemo prave opore in pomoči tako, da se ne izvajajo ne minimalne meze, ne zakoni. Celotako daleč je prišlo, da kmetje delavce bolje plačajo, kakor pa lesni trgovci in industrijci.

Sami si iz tega ne bomo mogli pomagati. Zelo smo bili zadovoljni in veseli, ko je ZZZD tudi pri nas pričela z organiziranjem. Delavstvo, ki je zelo izkoriščano in na milost in nemilost predano podjetnikom, se je pričelo organizirati, da si tako samo pomaga iz stiske.

V nedeljo, dne 17. t. m. se je pri nas v župnišču vršil sestanek delavstva, ki je dobro uspel. Sestanka se je udeležil in na njem govoril zastopnik centrale ZZZD, ki je navzočim razložil pomen in potrebo organizacije. Po sestanku samem je k organizaciji pristopilo nekaj novih članov in vsi so obenem s članarino plačali tudi naročnino za naš novi list, ki je za naše kraje nekaj novega.

Ljubljana

Slasličarji. Tovariši! Jasno mi je šele sedaj in vem, zakaj ni nekaterih tovarišev več k našim sestankom, čeprav se večina sestankov redno udeležuje in z zanimanjem sledi delu organizacije. Naša organizacija ni organizacija političnega značaja, kakor bi to nekateri radi podtikali. Nekateri se naše organizacije izogibate radi notranjega prepričanja in iz drugih vzrokov, ki vas morda vlečejo drugam. Taki, ki organizacijo zapustijo, čim pridejo do česa boljšega, niso vredni nobene izboljšanja, ker izdajajo koristi drugih in svoje. Kakor hitro pa komu preti kaka nesreča, odpust iz službe itd., takoj kliče na pomoč organizacijo in če mu ta vsled tega, ker se preje za organizacijo nikoli ni brigal, ne more takoj pomagati, čez isto na debelo zabavlja.

Organizacija bo gledala, da svoje člane čim bolj izobrazí v njihovem poklicu, radi česar bo strokovna organizacija slasličarjev ZZZD v Ljubljani dne 28. t. m. pričela s tečajem za slasličarje v prostorih centrale ZZZD, Čopova 1. Tečaj bo v glavnem vodila naša tovarišica g. Sešeljnova.

Tovariši! Ni še zamujeno. Pridite v obilnem številu na sestanek in pripeljite še druge svoje tovariše, da jih uvrstimo v svoje vrste, da dokažemo svojo moč, ki bo raztrgala vse vezi, katere nas vežejo in ovirajo pri našem delu ter nam onemogočajo pošteno življenje. Slasličar MF.

Tobačni delavci. Dobili smo obvestilo, da radi splošnega poviška delavskih plač še ni nič sklenjenega, ker bodo te prišle v poštev šele z novim plačilnim pravilnikom, ki bo po zatrdilu gen. ravnatelja v najkrajšem času izdan. Pač pa se bo na intervencijo naših gg. ministrov prenehalo s 1. novembrom odtegovati 4% onim, ki so bili leta 1935 prizadeti. Vsi želimo, da bi bil čimprej izdan plačilni pravilnik, s katerim bi delavstvo res nekaj pridobilo, posebno sedaj, ko se cene vsak dan večajo.

V nedeljo 17. t. m. je bila maša za pokojnina dr. Jan. Ev. Krekom pri č. o. frančiškanih. Službe božje se je udeležilo lepo število članstva in drugih prijateljev pokojnega. Navzoč je bil tudi g. minister dr. Krek. Po maši je bil prijateljski sestanek v kleti konzuma na Kongresnem trgu.

Loški Potok

Občni zbor. V nedeljo, dne 24. t. m. ob 11. uri dopoldne po deseti maši se bo v Društvenem domu v Loškem potoku vršil občni zbor podružnice lesnih delavcev ZZZD v Loškem potoku.

Tovariši! Dolžnost vsakega delavca je, da se organizira. Kdor ni organiziran, niti ni pravno zavarovan delavec, ampak navaden berač, ki nima nobene svobodne volje in pravice odločati o svojih lastnih zadevah. Čim več nas bo organiziranih, tem večjo moč bomo predstavljali in tem lažje bomo delali za našo skupno stvar. Zato naj ne bo nikogar, ki se ne bi udeležil občnega zbora, če mu je to količjak moč.

Podlistek »Sovjetska Rusija« je spet moral počakati radi preoblega drugega gradiva. Ta podlistek pa ni povest, kakor je bilo pomotoma zadnji objavljeno.

Udeleženci plenarne seje ZZZD 3. okt. 1937 v Ljubljani.

Murska Sobota

Organizacijsko življenje. Prav iz severne točke naše domovine prinašam par vrstic v naš novi delavski list, katerega smo vsi, prav vsi brez izjeme, zelo veseli. Prvo številko smo prejeli ter prebrali vsako besedico od prve do zadnje. Prišel je med nas kot prepotrebna vez, ki nas bo držala neločljivo z ostalim delavstvom preko Mure, kot bodritelj za složnost v naših vrstah, v katerih je naše prekmursko delavstvo že dobro strnjeno v organiziranih vrstah.

Prva organizacija, ki je bila pri nas ustanovljena, je bila organizacija poljedelskega delavstva. Imenuje se »Zveza poljedelskih delavcev« (ZPD). Misel po prepotrebni organizaciji desetisočev poljedelskega delavstva Slovenske krajine je sprožil naš znani delavski prijatelj gosp. Kerec Franc, šef Borze dela v Murski Soboti. Kot predsednik pripravljalnega odbora je žrtvoval dosti dela in svojega prostega časa. Danes šteje ta organizacija že 3.600 članov. Svojo pisarno ima v novem Delavskem domu, kjer ima nastavljenega svojega tajnika.

Skoro vsi člani so na delu v Bački, Banatu, Baranji ter po Franciji in Nemčiji. Zaradi odsotnosti članov pač ni mogla organizacija prirejati med letom kakih večjih sestankov ali zborovanj. Sedaj pa ko se bo članstvo vrnilo vsaj v večjem številu, bo organizacija prirejala različne shode in zborovanja po vseh večjih krajih Slovenske krajine.

Velika potreba pa se je še pokazala po organiziranju stavbinskih delavcev, tovarniških delavk in obrtnih pomočnikov. Tozadevno smo se obrnili na ZZZD v Ljubljano, da smo lahko ustanovili organizacijo ZZZD za naše prekmursko delavstvo.

Ustanovni občni zbor se je vršil dne 19. septembra t. l., katerega se je udeležil tudi zastopnik ZZZD tov. Preželj. Zbralo se je okoli 120 delavcev in delavk, od katerih je večina tudi pristopila k organizaciji, tako da šteje danes naša podružnica po enomesečnem obstoju že nad 100 članov.

Delavci Slovenske krajine! Strnite se v vrste naše organizacije, da dosežete isto stopnjo zboljšanja kakor je to že po večini doseglo ostalo delavstvo Slovenije.

Jesenice

Sestanek članstva. V nedeljo 24. t. m. bo v veliki dvorani Krekovega doma ob 10. uri dopoldne sestanek članov ZZZD in njihovih prijateljev. Na sestanku bodo člani poročali o življenju in delu v organizaciji, o dopolnilnem pokojninskem skladu. Iz centrale bosta na sestanku govorila tovariš Pirih, podpredsednik centrale in tovariš Novak France, znani organizator prekmurskega delavstva.

Novi plavži, ki jih je zgradila KID stopijo te dni v življenje. Dalekosežnosti tega dejstva ni mogoče zadosti povdariti. Mi, ki se veselimo vsakega napredka, izrazimo ob tej priliki iskreno željo, da bi plavži delovali nemoteno v gospodarski dobrotbi kraja in vsega slovenskega delavstva v pozne veke. Opozorjamo pri tej priliki na zares lep članek, ki ga je izpod peresa priznanega strokovnjaka, tehničnega ravnatelja gosp. ing. Dostala prinesel zadnji »Tovarniški vestnik« o zgodovini fužinarstva in plavžarstva pri nas.

Dvojna proslava. Na Jesenicah je bila v veliki dvorani Krekovega doma spominska svečanost na 20 letnico smrti velikega delavskega in narodnega borca dr. J. E. Kreka. Ob isti uri je »Krekova družina« v prostorih I. Del. Konz. društva imela svoj lasten sestanek, ki pa ni bil posvečen Kreku, ampak Masaryku in proslavljanju njegovih nazorov, ki so se v marsičem križali z nazori Kreka. Tudi večina avantgarde krajevine J. S. Z. se je udeležila Masarykove mesto Krekove proslave.

Samo te vrstice osvetljujejo duha »Krekove družine«, opozarjajo na nevarnost I. Del. konz. društva in kažejo smer vodilnih članov J. S. Z.

Zanimiva izjava. Tajnik jeseniške jugstrok. zveze Jeršič Milan je ob priliki debate o Kocbekovem pisanju v »Dom in Svetu« in o škofovi obsodbi v škofijskem listu izjavil, da zanj škofova razsodba ni merodajna. »Delavska pravica« bo zopet rekla, da natolcujemo, mesto da kat. organizacija za tako izjavo svojega člana kliče na odgovor.

Polzela

Ne bojimo se nasprotnikov. Precejšnja je naša vrsta mladih organiziranih ljudi

Mladina ZED

DANAŠNJE ZLO. Če nekoliko pogledaš okrog sebe, z lahkoto lahko opaziš, da ne trpiš samo ti, marveč, da jih je veliko, ki trpijo in so nezadovoljni. Eni trpe, ker nimajo zaslužka in vsled tega tudi ne primarne hrane, obleke, stanovanja, drugi, ker se z njimi ne postopa kot z ljudmi. Vse to je tako splošno, da moremo reči, da je velik del človeške družbe nezadovoljen. Zato pravimo, da je to zlo družabno ali socialno. Vse to zlo pa izvira iz človeške, nenasitne lakomnosti in pohlepa po denarju, ki se ne ustrašita nobene krivice. Dobra in dovoljena so jima vsa sredstva, da se le pride do denarja.

Ali se da to zlo odpraviti, ozdraviti? So razni načini, o katerih se zdi, da bi mogli to doseči. Pa o njih bomo govorili ob drugi priliki. Za danes je dovolj, če premislimo, če je umestno, potrebno in mogoče ozdraviti nezdrave razmere s tem, da odpravimo ljudi, ki pod vplivom lakomnosti in pohlepa delajo bližnjemu krivico.

Lakomnost in pohlep je človeška slabost. Naloga človeka pa je slabosti in strasti gospodovati, imeti jo na vajetih, da

ne zdijva. Ker smo ljudje, imamo vsi bolj ali manj silne strasti in med temi eno ali drugo silnejšo. Tako je v vsakem človeku lakomnost, sebičnost, pohlep, ki se pa razvijajo šele, kadar je prilika za to. Dokler si revež, v tebi lakomnost spi; kakor hitro pa prideš do denarja, se prebudi in te skuša obvladati.

Če je pa tako, tedaj je nespametno zahtevati, da se odpravi vsa zasebna lastnina, da se pobijejo ljudje, ki kaj imajo, češ, ti so vzrok današnje bede. S tem ne bo stvari prav nič pomagano. Ljudje, ki danes najbolj vpijejo o krivici in revščini in se najbolj dvigajo proti zasebni lastnini in kapitalizmu, bodo postali prav taki ali še večji nasilniki in krivičniki, če niso ukrotili svojih strasti, zlasti pohlepa, lakomnosti, sebičnosti. Zato se ne borimo proti krivicam s krivicami, ampak proti človeškim strastem, v gospodarstvu zlasti proti sebičnosti in lakomnosti. Tem napovejmo brezobziren boj tako v sebi kakor v bližnjem.

Boj lakomnosti, boj sebičnosti! mora biti naše geslo.

DOPISI

J. A. J.—a. Kar pišeš, potrjuje to, kar sem povedal zgoraj. Mojster, ki tako ravna s svojimi vajencema, da morata spat vsako noč na tleh v delavnicah in delati celo pozno v noč, ni pošten človek. Če so mu kaj pokradli, naj kupi psa, učencu pa naj omogoči, da se bo pošteno spočil. Pa praviš, da se smatra za dobrega katoličana?! Na to ti odgovorim z besedami apostola: »Ako kdo pravi 'Ljubim Boga', pa sovraži svojega brata, je lažnik« (1 Jan 4, 20). Brez dvoma mi boš priznal, da človek, ki tako postopa z bližnjim, ne ljubi svojega vajenca. Njegovo katolištvo je torej — laž!

J. P. Lj. Radi šolnine bi rad vedel, kako in kaj. — Res je šolnina, ki jo morajo plačevati mnogi vajenci, neprimerna dajatev, saj dajejo od tega, kar s trudom in težavo naberejo med tednom. Mnogi si morajo celo pritrgovati pri jedi. Poznam fante, ki si ne privoščijo niti kosila, da imajo za šolnino. Žalostno je to. Še bolj žalostno pa je, da mnogi nočejo razumeti umestne prošnje vajencev, da se šolnina ali ukine ali pa preloži na ramena drugih, ki bi to lažje zmogli. — Vedi, da je ZZZ vložila prošnjo na pristojno mesto, da se zadeva uredi. Vendar doslej še ni prejela odgovora. Upamo, da storjeni koraki ne

bodo zaman. Tvoj dopis priobčim v prihodnji številki.

V. F. F.—e. Tudi Tvoje razmere so žalostne, pa prava silka tega, kar sem povedal zgoraj o lakomnosti. Če ima mojster toliko dela, da mora skruniti celo nedeljo in sili svoje vajence k delu ob nedeljah, je temu vzrok lakomnost. Zal ni on edini tak. Še več je takih. Prosim Te, da pošlješ svoje podatke! Nekaj jih že imam. V prihodnjih številkah bomo skušali podati z ozirom na Ljubljano statistični pregled delovnih ur vajencev v raznih strokah, kakor tudi o nedeljskem delu. Če bo treba, bomo tudi objavili imena mojstrov, ki silijo vajence k skrunitvi nedeljskega počitka.

K. B. Lj. Glede kuhinje sem že precej iskal in na mnoga vrata potrkal, pa žal — zaman. Ljudje nimajo srca za mladega delavca, še manj pa za razumevanja. Res je, kar pravi nekdo: »Siti ne ve, kaj pomeni biti lačen.« — Pa bodi brez skrbi! Tudi to zadevo bo treba urediti. Z božjo pomočjo bo že šlo.

J. G.—e. Praviš, da še nimaš pravih fantov? Počasi prideš tudi do teh. Le nič se ne boj. Preden pa fanta povabiš v naš krog, ga preskusi, da ne bo potem razočaranja in kesanja.

Vsem. Pridno dopisujte! Skrbite le, da bo dopis do nedelje zvečer v mojih rokah!

Zapisana pravica

Dogovor o pavšaliranem plačilu opravljenih nadur (B—A R.). Zakon o zaščiti delavcev določa za industrijska in rudarska podjetja, da delovni čas najetih delavcev ne sme presegati 8 ur dnevno, ali 48 ur tedensko. V takim industrijskem podjetju ste zaposleni kot strojnik. Vsak strojnik pa mora že po naravi svojega posla redno delati po več nego 8 ur dnevno. Kajti če je že za ostale delavce predpisan 8 urni delavnik, mora strojnik redno vsak dan delati najmanj po 2 uri več. Zjutraj pred pričetkom rednega dela pa mora strojnik pričeti z delom najmanj po 1 uro prej, da spravi stroj, lokomotivo v normalni obrat. Zvečer pa mora istotako najmanj po 1 uro ostati po splošnem delovnem času v strojnici, da očisti stroj ter ga pripravi za naslednji dan. Pri vstopu v delo ste se s podjetnikom dogovorili, da vam bo plačeval tedensko 250.— din. To pa z ozirom na to, ker morate dnevno opraviti povprečno po 2 uri več, tako da vam plača za 8 urno delo 200.— din, in 50.— din pa pavšalno za nadure, ki jih morate kot strojnik opravljati. To mezdo vam je v redu izplačeval. Vsled obilice naročil pa se v podjetju ni delalo samo po 8 ur dnevno, temveč tudi do 10 ur in vi pa ste morali ravnotako popreje pričeti, da ste zamogli spraviti stroj pravočasno v obrat. Opravljene nadure ste si tudi sproti zapisovali. Radi pomanjkanja dela sedaj na zimo pa vas je podjetnik odpuštil, ker vi kot drugi strojnik niste bili več potrebni in zamore podjetje izhajati samo z enim strojnikom. Zahtevali ste od podjetnika plačilo nadur, on pa je to odklonil, češ, da vas je plačal tedensko po 50.— din več kakor ostale delavce in to pa ravno z ozirom na okolnost, da ste kot strojnik morali opravljati nadure. Nadalje pa je plačilo nadur odklonil tudi iz razloga, da ste pri vsakem tedenskem izplačilu pismeno potrdili prejem zaslužka in poleg tega tudi podpisali dostavek, da so tudi opravljene nadure plačane ter, da se odpoveste daljnim zahtevkom. Dasiravno pri več iz-

plačili to ni bilo res, ste vi vseeno podpisali, ker ste se bali, da vam podjetnik ne bi odpovedal službe.

Ali je Vaša zahteva na plačilo nadur opravičena?

Določbe zakona o plačilu 50% nega pribitka k opravljenim naduram so prisilnega značaja. To se pravi, da se jim delojemalec ne more veljavno naprej odpovedati. Vsled tega je tudi dogovor o pavšaliranem plačilu nadur v naprej veljaven le v toliko, v kolikor so s pavšalnim plačilom v Vašem slučaju s tedenskim zneskom 50.— din v resnici plačane opravljene nadure. Za slučaj pa, da ste vi opravili več nadur, tako da pavšalni tedenski znesek ne zadošča, da bi bile vse opravljene nadure poplačane, vam pa dogovor o pavšaliranju nadur ne more biti v škodo. Zakonitega določila se nikakor ne sme obiti z dogovorom o pavšaliranju. V Vašem slučaju je bila tedaj dogovorjena mezda za 48 urno delo 200.— din, tedaj na uro 4.16 din (200 : 48). Plačilo za naduro z 50% pribitkom bi tedaj moralo biti plačano z 6.24 din. S tedenskim pavšalnim dogovorjenim zneskom 50 din bi bilo tedaj plačanih komaj 8.05 in še nekaj nadur tako, da če ste opravili tedensko najmanj po 12 ur, z pavšalnim zneskom 50 din niso plačane nadure.

Z ozirom na dogovor o pavšaliranju nadur bi bili tedaj opravičeni zahtevati popolno plačilo opravljenih nadur. Toda kakor pa vi trdite, ste pri vsakem izplačilu tudi potrdili, da ste povsem izplačani tudi glede opravljenih nadur. Če bi bilo to res, je ta Vaša izjava zadostna, da ne bi mogli več ničesar zahtevati. Če pa ste to podpisali v zmoti z ozirom na pavšalirani dogovor, pa vam take izjave še nikakor ne morejo biti v škodo. Kaj drugega pa je, če ste tako izjavo podpisali, dasiravno ste vedeli, da ste opravili več nadur, kakor pa bi bile plačane z zneskom 50 din. V tem slučaju ste se pa jasno odpovedali daljnim zahtevkom in naknadno niste opravičeni zahtevati plačila.

NAŠI NAMEŠČENCI

OBCNI ZBOR

V nedeljo 17. okt. so imeli naši agilni nameščenici svoj redni letni občni zbor v Delavski zbornici. Občnega zbora so se udeležili delegati vseh desetih podružnic. Občni zbor je pokazal, da se naša osrednja nameščenška organizacija »Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščenecv Slovenije« lepo razvija.

Občni zbor je vodil tov. Baš Jože, ki se je v uvodu spomnil obletnici smrti kralja Aleksandra I. in dr. J. E. Kreka, dalje se je spomnil oporoke in smrti dr. A. B. Jegliča. Nato je pozdravil vse delegate, ki so zastopali nad 1.000 organiziranih članov in podal poročilo o obširnem in težkem delu centrale v pretekli poslovni dobi.

Po poročilih blagajnika tov. Češnovarja in nadzorstva, ki ga je podal tov. Prosen, so bile volitve in je bil za predsednika izvoljen tov. Smersu Rudolf. V odbor pa: Čatar, Škerjanc, Bokal, Sitar, Bergant, Cuderman; v nadzorstvo: Hvale in Prosen; v razsodišče: Nosan, Povše, Baš.

Novi predsednik tov. Smersu je nato razvil smernice za novo delo. Povedal je, da čakajo organizacijo težke naloge: volitve v TBPĐ, volitve v Pokojninski zavod in Delavsko zbornico. — Za tem so podali svoja zanimiva poročila delegati posameznih podružnic. Iz teh poročil je bilo videti, da se nameščenstvo v velikem številu in z zaupanjem oklepa naše agilne in močne nameščenške organizacije.

Tov. Sitar Lojze je nato pozdravil občni zbor v imenu Zveze pomočniških zborov, tov. Preželj Francé pa v imenu Zveze združenih delavcev, s katero so nameščenici v najpriljubnejših in najtesnejših odnosih. Za konzorcij »Bodočnosti«, ki je glasilo »Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščenecv«, je poročal tovariš Češnovar in povedal, da izhaja »Bodočnost« o okoli 2.000 izvodih.

Pri slučajnostih je novi predsednik prečital važne in aktualne resolucije, ki so bile soglasno sprejete.

Zvišanje prejemkov državnih uslužbencev

V preteklih dneh je vlada sklenila povišati plače svojim uslužbencem.

Gotovo ni med nami nikogar, ki bi tega koraka ne bil vesel. Saj je bilo splošno znano, da so plače državnih uslužbencev tako nizke, da ne zadoščajo več niti za najnujnejše potrebe. Sedanje zvišanje sicer ni tolikšno, da bi prejemke dvignilo na zadostno višino, je pa veselo znamenje novih in boljših časov. Do sedaj so se državnim uslužbencem plače vedno le zniževale, sedaj pa smo vendar enkrat tudi doživeli, da se plače zvišujejo. Prvi korak je bil te dni storjen. Trdno se nadejamo, da bodo temu koraku sledili novi in da se bodo predvsem vrnile doklade za ženo, da se bodo nato še zvišale draginjske doklade, ker je draginja vedno večja itd.

Podrobnosti o tem zvišanju prejemkov so bile objavljene v dnevnem časopisu. Zato podrobnosti ne bomo navajali.

Predvsem govori uredba o novih draginjskih dokladah za uradnike, častnike in vojaške uradnike, zvančnike in služitelje. Uredba prinaša zvišanje vsem svojim uslužbencem, dočim prav visokemu uradništvu ne prinaša nič ali pa prav malo.

Vážna so nato določila o družinskih dokladah. Odslej bo pripadala državnim uslužbencem družinska doklada v znesku Din 140.— za vsakega otroka, ne oziraje se na draginjski razred.

Če sta oče in mati državna uslužbenca, pripada družinska doklada za otroka očetu.

Dalje govori uredba o dokladah orožništva, o dokladah za obmejne straže.

Istočasno z zvišanjem prejemkov državnim uslužbencem so izšle tudi določbe o povišanju plač državnim uradniškim pripravnikom in poročenim ženam, ter določbe o povečanju nagrad dnevničarjem.

Naše delavstvo je veselo nad temi pridobitvami državnih uslužbencev in samo želi, da bi se jim kmalu izpolnile vse pravice zahteve. Želi pa tudi, da bi se tudi vsem onim delavcem in nameščenecem, ki ne delajo v državnih podjetjih in ustanovah, zvišale obstoječe plače sedaj, ko je dala država lep in vzpodbuden vzgled.

»Jutro« in »Delavska pravica« sta se v oceni in kritiki našega lista in našega pokreta znašla v objemu. Kapitalistično »Jutro« zvesto ponatiskuje mnenje »Delavske pravice« za svoje bralce. To je za nas najboljše izpričevalo, da smo na pravi poti.

*

Prava divjaška drhal mora biti onih 100.000 beguncev iz rdeče Španije, ki se jih je radi njihovega zadržanja naveličala celo francoska vlada ljudske fronte. Nebrzdanega nastopa in zadržanja teh zboljševeziranih mas tudi za rdečo Rusijo ogrevajoča se Francija ni mogla prenesti in ji ni preostajalo nič drugega, kakor izbejti se teh neljubih gostov in jih »po šub« poslati v njihovo domovino.

PO SVETU

Eksplodija v rudniku Multi je zahtevala 36 človeških žrtev. Rudnik Multa je znan že po večkratnih katastrofah, povzročeni po metanu.

V Libijo in Tripolitanijo je dosedaj odšlo že 37.000 vojakov. Angležem povzročajo italijanski polki precej preglavice vsled tega, ker se boje pritiska na egiptovski meji.

Stalin pometa dalje. Odstavljen je komisar za vojno industrijo Rulimovič in postavljen pred vojno sodišče. Kje bo končana njegova pot, je Stalin že na drugih sličnih primerih dokazal.

Moskovski vodilni krogi zahtevajo, da se komunistične vrste v Angliji zgibljajo. Iz Moskve so že prispeli učitelji, ki bodo komunistični katekizem uveljavljali med angleškimi komunisti.

Reichs Post, glasilo avstrijske vlade, piše, da so vesti o razgovorih med Vatikanom in Berlinom neresnične. Preveč bojno je stališče narodnega socializma do katolištva, da bi se moglo v sedanjem času o čem razgovorjati.

De Valera odstopa. Nasledil ga bo mlajši politik.

Nemški vojni minister Blomberg se še vedno suče okrog Azorskih otokov. Sprejel je tudi časnikarje in jim je opisal namen potovanja. Ali jim je govoril resnico? 17. t. m. se je vrnil v Nemčijo.

Komunistični vohuni so odnesli iz pisarne angleške države Parual dragocene načrte. Angleška policija vodi najstrožjo preiskavo.

Sv. Stolica odgovarja z ozirom na vesti angleškega časopisja, da ona podpira japonske podvige v japonsko kitajski vojni, da ni papež ne uradno, ne v nobeni drugi obliki zavzel stališči v nobenem političnem in vojaškem sporu. Že v raznih priložnostih je papež izjavil, da želi, naj vlada med narodi mir. Vatikan je v najboljšem razmerju s Kitajsko in Japonsko.

Rdeča španska vlada se bo preselila, po poročilih Agenture Radio, dne 24. t. m. v Barcelono.

V Budimpešti so pričeli z velikimi pripravami za evharistični kongres. Računajo, da bo samo iz drugih držav prišlo 100.000 ljudi.

DROBNE DOMAČE

Na seji Osrednjega urada za zavarovanje delavcev se je sklenilo, da se dosedanji ravnatelj dr. Modrič premesti. Zgradi naj se nova palača okrožnega urada v Zagrebu.

Del Mačkovega gibanja tvori tudi Hrvatska delavska zveza, ki je imela 17. t. m. občni zbor, na katerem je ognjevito govoril ing. Košutič, dr. Mačkov namestnik, o idealih hrvatskega naroda.

Zaradi divje vožnje se pred sodniki v Mariboru zagovarja grof Zobec, ki je dne 27. maja t. l. v bližini gradu Viltuže v Breštovnici ubil elektromonterja Hostnikarja, njegovo hčerko pa življenjsko nevarno poškodoval. Vzrok nesreče je vsekakor prehitra grofova vožnja.

V nedeljo je bilo na Rakeku odkritje spomenika pok. kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Odkritja so se udeležili zastopniki Njegovoga Veličanstva kralja Petra II., divizijski general Lazar Tonič, ban dr. M. Natlačen, zastopnik ministra vojske in mornarice general Dušan Dodič, zastopnik senata dr. Hribar, župan dr. Adlešič in drugi odličniki. Močno je bilo zastopstvo prosvetnih društev in fantovskih odsekov. Ni pa bilo navzočih »zakupnikov nacionalizma« Sokolov, Narodne odbrane in Četnikov. Dokazali so ponovno, da se opravičeno opisuje njihov nacionalizem med narekovaji.

V Celju so zborovali v nedeljo koroški Slovenci. Pred občnim zborom se je opravila sv. maša za rajne člane, katero je daroval koroški rojak dr. Arnejc. Na občnem zboru pa se je sklenilo, da se poživijo stiki z brati onkraj Karavank z obiski. Oviré slovenskemu časopisju dela avstrijska oblast z zaplembo in visokim davkom. Občni zbor je potekel v najlepšem razpoloženju.

Mladost je rešila morilca Terša, ki se je 15. oktobra zagovarjal pred senatom v Mariboru, vešal. Dobil je 20 let robije.

2.200.000 bodo porabili pri popravilu zagrebškega kolodvora. Posamezne perone bo vezal tunel. Premostili bodo tudi nekatere tise. Kdaj se bo začel ljubljanski kolodvor pošteno urejevati in ne flikati?

Po šletni ječi je bil oproščen pred mariborskim senatom Jakob Rozman, ki je bil obdolžen, da je skupno z mlinarjem Mihaelom Ivanušom umoril leta 1932 starko Ano Tomažič. Rozman je ponovno in ponovno zahteval obnovitev procesa, na katerem se je dokazalo, da je Rozman nedolžen. Izpuščen je bil na svobodo.

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, kaplan, Jesenice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Mišijonsko tiskarno: Jožko Godina, Groblje.